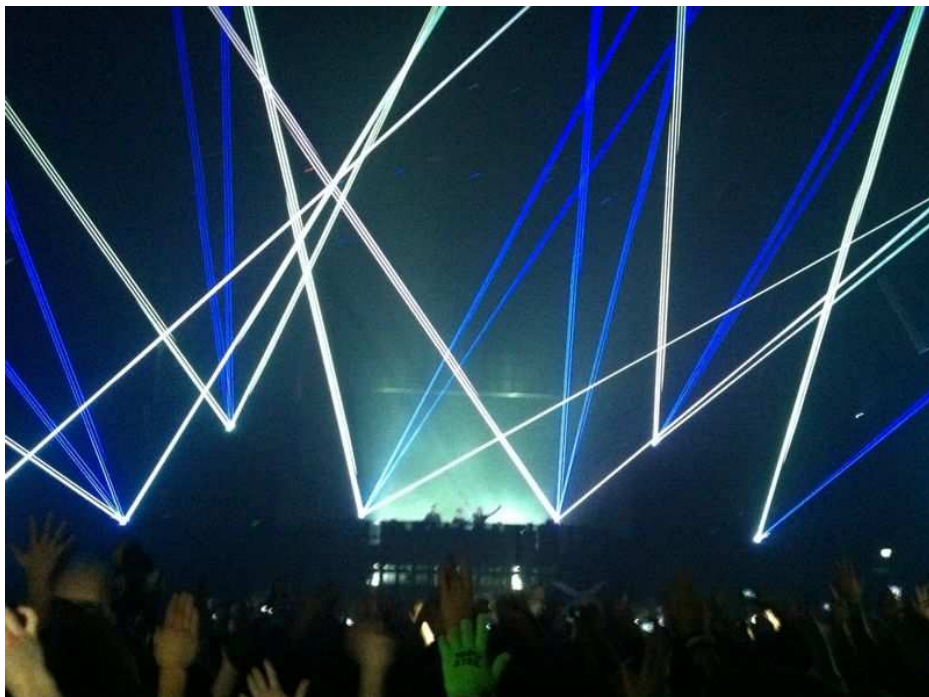

Uit in Zaandam en Purmerend

Een onderzoek naar het deurbeleid in de
Zaandamse en Purmerendse horeca

Uit in Zaandam en Purmerend

Een onderzoek naar het deurbeleid in de
Zaandamse en Purmerendse horeca

Marlene Bosman
Met medewerking van Larissa Guaita

Bureau Discriminatiezaken
Zaanstreek ● Waterland

© Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland

2014

Botenmakersstraat 42
1506 TE Zaandam
075-6125696

Triton 73
1443 BM Purmerend
06-12800017

info@bdzaanstreek.nl
www.bureaudiscriminatiezaken.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	8
Werkwijze en cijfers	10
Resultaat enquêtes Zaandam	13
Resultaat enquêtes Purmerend	16
Meldingen en rapporten	17
Het uitgaanspubliek	20
De portiers	24
Horecateams politie Zaandam en Purmerend	30
Regelgeving	32
Conclusies	34
Aanbevelingen	36
Bronnen	38
Bijlage	39

Inleiding

In 2013 onderzocht het Bureau Discriminatiezaken (BD) Zaanstreek/Waterland mogelijke discriminatie in de regionale horeca. De vraag was of de uitgaansgelegenheden op en rond de Dam in Zaandam en de Koemarkt in Purmerend een deurbeleid voerden waarbij iedereen, ongeacht afkomst of huidskleur, gelijke kansen had om binnengelaten te worden. Dit initiatief was een vervolg op een vergelijkbaar onderzoek dat het BD in 2008 uitvoerde in Zaandam. Destijds waren het BD geen klachten bekend over een discriminatoir deurbeleid in het uitgaansgebied rond de Koemarkt, reden om dit gebied toen buiten beschouwing te laten.

Aan de hand van de onderzoeksbevindingen uit 2008 en de door het Bureau Discriminatiezaken in behandeling genomen klachten concludeerde het BD destijds dat een klein deel van de Zaandamse horeca herhaaldelijk een discriminatoir deurbeleid hanteerde. Met name twee gelegenheden vielen daarbij op. Jongeren met een donkere huidskleur, zo bleek verder uit de BD-enquête, werden gemiddeld eerder en vaker aan de deur geweigerd dan hun leeftijdsgenoten met een lichte huid. Het selectieve deurbeleid werd door de uitvoerders daarvan veelal gerechtvaardigd met een verwijzing naar het veiligheidsgevoel binnen de horecagelegenheden. Het BD maakte daarbij de kanttekening dat de genoemde veiligheid kennelijk vooral of alleen van belang was voor 'witte' cliënten. Het veiligheidsgevoel van jongeren met een donkere huid en/of een niet-Nederlandse achtergrond was voor sommige uitbaters en portiers kennelijk van minder importantie en kwam niet ter sprake.

Er werd door de geïnterviewden nogal eens gesuggereerd dat het weigeren van donkergekleurde jongeren – met name jongens – niet gebaseerd was op hun uiterlijk, maar op hun gedrag. Als redenen daarvoor werden genoemd dat er groepen 'Marokkaanse' jongeren uit Amsterdam naar Zaandam kwamen om 'de boel te verstoren' en dat jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond eerder geneigd zouden zijn meisjes lastig te vallen. Om problemen binnen te voorkomen werden jongeren met een donkere huidskleur vaak al bij de deur geweigerd. (*Zaandam by night*, BD Zaanstreek/Waterland)

*"Toen ik bij club A aankwam mocht ik niet naar binnen omdat ik een pet op had.
Toen ik mijn pet afdeed was het opeens vol."
(Indisch/Molukse man)*

Na 2008 ontving het BD opnieuw herhaaldelijk meldingen over discriminatie in de Zaanse horeca, maar nu ook vanuit het Purmerendse uitgaansgebied. Het aantal meldingen over horeca-discriminatie in Purmerend en de ernst hiervan waren voor het BD aanleiding om het onderzoek naar het deurbeleid uit te breiden naar deze gemeente. Dat was overigens een lastige opgave. Het Purmerendse uitgaansleven bleek veel 'geslotener' te zijn dan het Zaandamse. Het uitgaanspubliek was over het algemeen minder openhartig en benaderbaar. Bovendien was er minder publiek op en rond de Koemarkt dan op de Dam in Zaandam. Slechts een klein aantal stappers bleek bereid om met het BD in gesprek te gaan over hun ervaringen met de Purmerendse horeca. Een groot-schalige enquête zoals in Zaanstad kon daardoor in Purmerend niet in dezelfde vorm worden uitgevoerd.

Er is bij het schrijven van dit rapport gekozen voor het benoemen van de etnische achtergrond van de ondervraagden. Ervan uitgaande dat alle geïnterviewden Nederlander zijn, is voor de

leesbaarheid gekozen om personen te benoemen als 'Surinaams' of 'Nederlands' in plaats van 'Nederlands met een Surinaamse achtergrond' of 'Nederlands met een Nederlandse achtergrond'. De horecabedrijven worden geanonimiseerd vermeld. De eigenaren van deze bedrijven krijgen wel informatie over de plaats die hun eigen horecagelegenheid inneemt in dit onderzoek. De burgemeesters van Zaanstad en Purmerend en de teamchefs van de horecateams in beide gemeenten ontvangen een niet-geanonimiseerd exemplaar van dit rapport.

Werkwijze en cijfers

Tijdens het BD-onderzoek in 2008 bleken enkele Zaanse clubs structureel een discriminatoir deurbeleid te voeren. Ondanks de gesprekken die nadien gevoerd zijn met verschillende horecabedrijven over hun (deur)beleid en de problemen waar zij zelf tegenaan liepen, zoals drugsgebruik in de club, binnengesmokkelde wapens, dronken publiek, strenge regelgeving etc. kwam er ook na 2008 een dusdanig aantal meldingen bij het BD binnen dat herhaling van het onderzoek nodig leek.

De meldingen riepen vragen op. In hoeverre verbeterde of verslechterde de situatie in de Zaanse horeca na het onderzoek in 2008? Hoe staat het ervoor in Purmerend? Worden jongeren met een donkere huidskleur of met een niet-Nederlandse achtergrond nog steeds eerder, vaker en om andere redenen geweigerd dan Nederlandse jongeren met een witte huid? En als dat het geval is, wat is/zijn de reden(en) daarvoor? Hoeveel jongeren krijgen te maken met een al dan niet terechte weigering? En hoeveel van hen hebben het gevoel dat hun huidskleur of achtergrond de onderliggende reden van de weigering is?

Om tot een vergelijking te kunnen komen is in 2013 gebruikgemaakt van hetzelfde vragenformulier als in 2008. Dit formulier is ontwikkeld door ROOD, de jongerenafdeling van de SP. ROOD gebruikte dit formulier in de loop der jaren in diverse steden tijdens onderzoeken naar horecadiscriminatie. De onderzoeksresultaten van de BD-onderzoeken zijn op die manier goed te vergelijken met de resultaten uit andere gemeenten. De gebruikte vragenlijst is te lezen in de bijlage.

Het onderzoek naar het deurbeleid in de Zaanse en Purmerendse horeca werd in de loop van 2013 uitgevoerd onder jongeren van diverse afkomst in de leeftijd van 16-34 jaar. Zij vormen het grootste deel van het uitgaanspubliek en lopen ook de meeste kans ergens geweigerd te worden. Net als in 2008 werden gedurende meerdere weekends – drie in Zaandam en twee in Purmerend – enquêtes gehouden onder het uitgaanspubliek. De enquêtes werden uitgevoerd door een BD-medewerker, daarbij ondersteund door twee vrijwilligers en een stagiaire. Tijdens het interviewen van het uitgaanspubliek vroegen zij een aantal geënquêteerden naar hun ervaringen in het Zaanse en Purmerendse uitgaansleven. In Zaandam leverde het onderzoek meer resultaten op dan in Purmerend. In de laatstgenoemde gemeente bestond, zoals gezegd, weinig animo om in gesprek te gaan met de BD-medewerkers. Degenen die daar wel toe bereid waren, hadden overigens uitgebreide en gedetailleerde verhalen over de manier waarop sommige portiers en horeca-eigenaars met hen omgingen.

Het BD-onderzoek uit 2008 was gebaseerd op een enquête, gehouden onder 166 jongeren in het uitgaansgebied van Zaandam. Tijdens dit onderzoek bleek dat aan mensen met een niet-(oorspronkelijk) Nederlandse afkomst en/of met een donkere huidskleur soms andere weigeringsgronden werden gegeven dan aan oorspronkelijke Nederlanders. Geen van de onder-vraagde witte Nederlanders kreeg in die tijd als reden voor weigering te horen dat het 'vol' was, dat ze geen vaste klant waren of dat ze niet de juiste kleding of huidskleur hadden. Bij negen personen met een donkere huidskleur of een niet-Nederlandse afkomst werden deze argumenten wel genoemd. Vijf personen van Nederlandse afkomst vermoedden geweigerd te zijn op grond van uiterlijk of afkomst/nationaliteit, terwijl 27 personen met diverse achtergrond en huidskleur hun uiterlijk en/of afkomst als het werkelijke weigeringsmotief vermoedden. Gezien het grote aantal mensen dat dacht geweigerd te zijn op grond van uiterlijk, huidskleur of afkomst kan worden verondersteld dat dit gevoel niet alleen gebaseerd was op vermoedens.

Tijdens het onderzoek in 2013 is in Zaandam een enquête gehouden onder 69 jongeren. Van deze ondervraagden zijn 44 personen op één of meerdere momenten geweigerd in de Zaanse horeca. Dat komt neer op 63% van het totaal. Van hen waren 21 personen van mening terecht te zijn geweigerd vanwege hun gedrag, alcohol- en/of drugsgebruik, leeftijd of kleding; kortom, het niet voldoen aan de huisregels. Dat betekent dat 23 mensen het vermoeden hadden dat er een andere reden aan de weigering ten grondslag lag dan de portier te kennen gaf. Afkomst en huidskleur waren daarbij de meest genoemde redenen. 21 mensen hadden het gevoel dat zij om een of beide redenen geweigerd zijn.

In Purmerend waren, zoals gezegd, veel minder mensen bereid met het BD in gesprek te gaan. Slechts veertien personen werkten mee aan het onderzoek. Van deze personen werden er zes bij hetzelfde café herhaaldelijk geweigerd en twee bij een ander café. Zes van hen, allen met een Marokkaanse achtergrond, waren van mening dat de weigering gebaseerd was op hun afkomst. Zij vertelden dat Marokkaanse jongens in Purmerend veelvuldig geweigerd werden bij een horecagelegenheid waar zij zelf ook niet naar binnen mochten.

De informatie die verzameld werd tijdens de enquêtes en de gevoerde gesprekken is gebaseerd op het gevoel van degenen die aan het onderzoek hebben meegewerkt en is dus subjectief. Er is geen wederhoor toegepast. De aantallen geven echter wel een beeld van de situatie. Wanneer één persoon het gevoel heeft onterecht geweigerd te zijn, kan dat gevoel volkomen onterecht zijn. Wanneer meerdere mensen dat gevoel delen en een vergelijkbare ervaring zeggen te hebben wordt de waarschijnlijkheid groter.

De volgende negen vragen werden aan het uitgaanspubliek voorgelegd:

1. Ben je in Zaandam wel eens geweigerd tijdens het uitgaan?
2. Wanneer (ongeveer) en waar ben je geweigerd?
3. Welke reden(en) kreeg je te horen voor je weigering?
4. Denk je dat je eigenlijk om andere redenen geweigerd bent? Zo ja, welke?
5. Ontstond er ruzie?
6. Heb je er wel eens over nagedacht om 'werk' te maken van je weigering?
7. Zou je weten waar je terecht zou kunnen (als je wordt geweigerd)?
8. Wat is je leeftijd en geslacht?
9. Wat is je afkomst of nationaliteit?

De tabellen op de volgende pagina's geven de resultaten van het onderzoek weer. Gezien het geringe aantal geïnterviewden in Purmerend, worden deze cijfers, in tegenstelling tot die uit Zaandam, niet in procenten weergegeven. Niet alle gestelde vragen werden altijd beantwoord. De belangrijkste vragen en antwoorden zijn weergegeven in de tabellen. De betekenis van de afkortingen is als volgt:

-Geweigerd: Personen die zeggen één of meer keren te zijn geweigerd in de horeca van een van de twee gemeenten.

-Niet geweigerd: Het aantal personen dat zegt nog nooit te zijn geweigerd in de Zaanse of Purmerendse horeca.

-Bedrijf: Horecagelegenheid waar men zou zijn geweigerd, geanonimiseerd weergegeven.

-Reden: Reden die de portiers zouden hebben gegeven voor de weigering.

-Verm. andere reden: De betreffende geënquêteerden hadden het gevoel dat de portier niet de werkelijke weigeringsreden(en) noemde.

- Iemand anders: Geënquêteerden die zeggen één of meer keren te hebben gezien dat iemand anders werd geweigerd.
- Lft: Leeftijd van de geënquêteerden.
- Gesl: Geslacht van de geënquêteerden.
- Afkomst: Etnische achtergrond van de geënquêteerden.
- Opmerkingen: Aanvullende opmerkingen van de geënquêteerden.

Resultaat enquêtes Zaandam

Geweigerd Bedrijf	Reden	Verm. andere reden	Iemand anders	Lft	Gesl	Afkomst	Opmerkingen
A	Geen	Afkomst	Indonesische partner	23	V	Spaans/Antilliaans	
A	Geen vaste klant	Groep stond de portier niet aan	Ja	23	M	Colombiaans	Club vraagt bepaald gadget als bewijs vaste klant
A	Met pet op: mag niet naar binnen met pet. Met pet af: het is vol	Afkomst	Ja	20	M	Moluks/Indiaas	
A	Geen	Afkomst	Nee	25	M	Marokkaans	
A	Geen vaste klant	Afkomst, was ook met Marokkaanse vriend	Ja, meteen na hemzelf, ook een Marokkaanse man	24	M	Marokkaans	Werd voor gek uitgemeakt. Marokkanen die de portier wat geven komen wel binnen
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja, te jong, dronken	18	M	Soedanees	
A	Lidmaatschap (gadget) nodig	Uiterlijk	Nee	20	M	Turks	
A	Geen vaste klant	Afkomst/uitstraling	Ja	21	M	Turks	Er werd gezegd: scheer je baard af, dat is niet passend
A	Geen vaste klant	Uiterlijk/afkomst	Nee	20	M	Turks	Een groep Turken of buitenlanders komt niet binnen. Ze willen vaste gasten, maar niet te veel buitenlanders
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja	19	M	Turks	Er werd gezegd dat je vaste klant moet zijn, mensen waren vaste klant, maar Turks

A	Oud en Nieuw/het is vol	Nee	Ja, bij G., omdat hij Turks was	19	M	Turks	
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja	20	M	Marokkaans	
A	Geen	Afkomst, Turks uiterlijk	Ja	19	M	Turks	
A	Kleding	Nee	Ja	20	M	Turks	
A	Geen vaste klant	Weet niet	Ja	18	M	Chinees/Nederlands	
A	Alcohol, maar had niets gedronken	Afkomst	Ja	20	M	Surinaams	
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja	21	M	Surinaams	
A	Alcohol, maar had niets gedronken	Afkomst	Ja	20	M	Surinaams	
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja	21	M	Surinaams	
A	Alcohol, maar had niets gedronken	Afkomst	Ja	20	M	Surinaams	
A	Geen vaste klant	Afkomst	Ja	21	M	Surinaams	
A	Het is vol	Afkomst, mocht eerst wel naar binnen, later met donkere vriend niet	Ja, mijn vrienden worden vaker geweigerd	19	M	Nederlands/Nigeriaans	
A	Kleding	Nee	Ja, alcohol en kleding	26	M	Nederlands	
A	Leeftijd	Leeftijd/uiterlijk	Ja, uiterlijk	22	M	Nederlands	
A	Geen gadget	Portiers laten hun Marokkaanse vriendjes binnen	Heel vaak, zelfde reden	26	M	Nederlands	Als je gadget wilt krijg je hem niet, dan krijg je weer andere smoes
A	Leeftijd	Nee	Nee	15	V	Nederlands	
A	Leeftijd	Nee	Nee	15	V	Nederlands	
A	Kleding, sportschoenen	Nee	Nee	25	M	Nederlands	Ze hebben zelf pech; ze lopen inkomsten mis
A	Kleding	Afkomst, was met Marokkaanse vriend	Ja	30	V	Nederlands	Vindt dat ze vaker wordt geweigerd wanneer ze in het gezelschap is van haar Marokkaanse vriend

A	Leeftijd	Nee	Ja, vriend, leeftijd	17	M	Nederlands	
A	Leeftijd	Nee	Ja, vriend, leeftijd	17	M	Nederlands	
A	Geen	Nee	Ja	18	V	Nederlands	Turkse portiers laten alleen hun vriendjes binnen
A	Geen vaste klant	Weet niet	Ja	18	M	Nederlands	
B	Er mogen geen donkere mensen meer naar binnen	Nee	Het stond hen niet aan, en leeftijd	20	M	Surinaams	
C	Leeftijd	Nee	Ja, leeftijd	17	V	Pools	
C	Leeftijd, te laat	Ruzie gehad	Ja, te dronken, selectief, alleen Turken werden binnengelaten	17	V	Nederlands	De portiers laten alleen bekenden binnen
C	Kleding, alcohol, drugs, vol	Nee	Ja	25	M	Nederlands	
D	Alcohol	Nee	Ja	31	V	Nederlands	
D	Leeftijd	Nee		?	?		
D	Alcohol, drugs	Nee	Problemen gehad met grote groep	25	M	Nederlands	
E	Leeftijd	Nee	Nee	15	V	Nederlands	
E	Leeftijd	Nee	Nee	15	V	Nederlands	
F	Vervelend gedrag	Nee	Nee	29	M	Nederlands	
G	Leeftijd	Nee	Ja, leeftijd	17	M	Marokkaans/ Chinees/ Nederlands	

Geweigerd/ niet geweigerd	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Aantal geweigerd	3	7	7	8	18	43
Aantal niet geweigerd	1	3	5	3	13	25
<i>Totaal</i>	4	10	12	11	31	68

Geweigerd/ niet geweigerd	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Aantal geweigerd	4,4%	10,3%	10,3%	11,8%	26,4%	63,2%
Aantal niet geweigerd	1,5%	4,4%	7,4%	4,4%	19,1%	36,8%
<i>Totaal</i>	5,9%	14,7%	17,7%	16,2%	45,5%	100 %

Geweigerd/niet geweigerd	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Aantal mannen geweigerd	3	7	7	6	10	33
Aantal vrouwen geweigerd	0	0	0	2	8	10
Aantal mannen niet geweigerd	1	3	5	2	10	21

Aantal vrouwen niet geweigerd	0	0	0	1	3	4
<i>Totaal</i>	4	10	12	11	31	68

Geweigerd/niet geweigerd	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Aantal mannen geweigerd	4,4%	10,3%	10,3%	8,8%	14,7%	48,5%
Aantal vrouwen geweigerd	0%	0%	0%	2,9%	11,8%	14,7%
Aantal mannen niet geweigerd	1,5%	4,4%	7,4%	2,9%	14,7%	30,9%
Aantal vrouwen niet geweigerd	0%	0%	0%	1,5%	4,4%	5,9%
<i>Totaal</i>	5,9%	14,7%	17,7%	16,1%	45,6%	100%

Gegronde/discriminatoir	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Gegronde reden	1	3	0	1	15	20
Discriminatoire reden	3	4	7	4	3	21
Weet niet	0	0	0	0	2	2
<i>Totaal</i>	4	7	7	5	20	43

Gegronde/discriminatoir	Marokkaans	Turks	Surinaams	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Gegronde reden	2,3%	6,9%	0%	2,3%	35%	46,5%
Discriminatoire reden	7,0%	9,3%	16,2%	9,3%	7,0%	48,8%
Weet niet	0%	0%	0%	0%	4,7%	4,7%
<i>Totaal</i>	9,3%	16,2%	16,2%	11,6%	46,7%	100%

Resultaat enquêtes Purmerend

Geweigerd	Marokkaans	Spaans	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Bedrijf					
G	6	0	0	0	6
H	0	1	1	0	2
<i>Totaal</i>	6	1	1	0	8

Niet geweigerd	Marokkaans	Spaans	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
	1	0	1	4	6

Gegronde/discriminatoir	Marokkaans	Spaans	Overig	Nederlands	<i>Totaal</i>
Gegronde reden	1	1	1	0	3
Discriminatoire reden	5	0	0	0	5
<i>Totaal</i>	6	1	1	0	8

Meldingen en rapporten

De meldingen over discriminatie in de Zaanse en Purmerendse horeca die het Bureau Discriminatiezaken de afgelopen jaren ontving kwamen niet altijd van de slachtoffers. Soms deden ouders hun beklag, omdat ze genoeg hadden van de onterechte weigeringen waar hun kinderen herhaaldelijk tegenaan liepen. De meldingen die het BD in behandeling nam waren nogal uiteenlopend, zoals enkele voorbeelden aantonen:

- Een jongeman met een donkere huidskleur werd niet toegelaten tot een club, omdat hij geen door de club verstrekte sleutelhanger had. Twee blanke vrienden die ook geen sleutelhanger hadden mochten wel naar binnen.
- Een man met een donkere huidskleur werd geweigerd bij een club, omdat hij geen identiteitsbewijs bij zich had. Een collega met een donkere huid had wel een identiteitsbewijs bij zich, maar mocht toch niet naar binnen. Witte Nederlanders mochten wel naar binnen zonder identiteitsbewijs te tonen.
- Portiers van een club weigerden donkere mensen de toegang en lieten alleen witte Nederlanders binnen. Dezelfde club weigerde meerdere malen een Surinaams-Nederlandse jongen.
- Een club liet wel Nederlandse vrouwen toe, maar weigerde hun donkere partners.
- Bij een club zei de portier dat donkere mensen beter uit de rij konden gaan, omdat ze toch niet binnengelaten zouden worden. Er waren 'al genoeg donkere mensen binnen'.
- Een jongen van gemengde afkomst werd door meerdere horecagelegenheden herhaaldelijk geweigerd in het uitgaansgebied. Zijn moeder maakte er melding van.
- Een café liet stelselmatig geen Marokkaanse jongens toe.

Naast de klachten die het BD ontving, waren er ook op Facebook regelmatig klachten te vinden. Met name één Zaanse club (in dit rapport A genoemd) kwam daarbij nogal eens ter sprake. Zo plaatste M.B. op de Facebookpagina van A het volgende bericht: *"Hee boys van he A ik had een vraagje hoe zit het met die nieuwe bewakers van jullie ik kom er alweer zowat een jaar en sins hun er staan (kwam ze gister voor de 2^e x tegen) kom ik jullie partyanimal haha niet meer binnen wat ik zeer jammer vindt want jullie zijn te gek!!"*

E.K. schreef op de Facebookpagina van A: *"Beetje jammer dat jullie mijn neefje de deur hebben geweigerd. Zijn hele vriendengroep kon naar binnen, behalve hij, als enige donkere jongen, geadopteerd door Nederlandse ouders trouwens. Al zou dat geen verschil mogen maken. Hij drinkt ook niet, dus dat was geen excuus. Die jongen was er kapot van. Bedankt portier! Je moest je schamen!"*

Horecadiscriminatie is een probleem dat in vrijwel alle gemeenten van Nederland voorkomt. Alleen al in het voorjaar van 2014 besteedden veel media aandacht aan dergelijke incidenten in Den Haag, Amsterdam en Rotterdam. Er zijn ook geen signalen dat dergelijk beleid in de loop der jaren is verminderd.

Het overgrote deel van de weigeringen wordt overigens niet gemeld bij een anti-discriminatiebureau of de politie. Net als bij andere discriminatievormen hebben de slachtoffers van horecadiscriminatie vaak moeite met het feit dat zij te maken kregen met een 'uitzonderingspositie'. Gevoelens van schaamte of zwakheid over hetgeen hen overkwam spelen een rol. Melden betekent het erkennen van je 'nederlaag'. Veel slachtoffers vergeten het voorval liever of denken dat het 'erbij hoort'. Slachtoffers hebben vaak het gevoel dat het geen zin heeft om hun ervaring te melden of zien op tegen de rompslomp die er mogelijk op volgt.

De afgelopen jaren is horecadiscriminatie meer in de belangstelling komen te staan en zijn er rapporten verschenen waarin deze discriminatievorm wordt geanalyseerd. Het Sociaal en Cultureel Planbureau publiceerde in 2014 het rapport *Ervaren discriminatie in Nederland* (Andriessen, Fernee en Wittebrood). Dit wetenschappelijk instituut verricht sociaalwetenschappelijk onderzoek en rapporteert aan de regering, de Eerste en de Tweede Kamer, maatschappelijke en overheidsorganisaties. Aan de hand van deze rapportages kan beleid worden ontwikkeld op onder meer de terreinen armoede, cultuur, discriminatie en integratie van etnische minderheden. Het SCP-rapport geeft een beeld van de discriminatie in Nederland zoals die door de slachtoffers is ervaren. Het wettelijk kader is hierbij losgelaten. Een citaat: *“De meest genoemde discriminatiegrond bij de laatste discriminatie-ervaring op het terrein van uitgaan en de openbare ruimte betreft etnische herkomst, en ook huidskleur is relatief veel genoemd. Een groot deel van de migrantengroepen ervaart discriminatie in de openbare ruimte: ongeveer 50% van de Marokkaanse en Turkse Nederlanders, ongeveer 40% van de Surinaamse en Antilliaanse Nederlanders en rond de 30% van de migranten uit Midden- en Oost-Europa. Ter vergelijking: van de autochtone Nederlandse bevolking heeft krap een tiende discriminatie ervaren in de openbare ruimte. Ook tijdens het uitgaan ervaren migranten vaker discriminatie. Het gaat dan met name om de toegang geweigerd worden in een horecagelegenheid.”*

Ook in Europees verband is onderzoek gedaan naar discriminatie in Nederland. De European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) – een mensenrechtenorganisatie samengesteld uit onafhankelijke experts op het gebied van racisme, xenofobie, antisemitisme, intolerantie en discriminatie op grond van ras, nationaliteit, etnische origine, huidskleur, burgerschap, religie en taal – doet onderzoek naar de discriminatie-ervaringen van inwoners in Europa. In het ECRI-rapport over Nederland, dat in 2013 verscheen, wordt horecadiscriminatie als een terugkerend probleem omschreven, waaraan de Nederlandse overheid aandacht moet (blijven) besteden.

Het rapport meldt onder meer in het hoofdstuk ‘Discriminatie op diverse terreinen’ over de toegang tot uitgaansgelegenheden: *“In haar derde rapport moedigde de ECRI de Nederlandse autoriteiten aan te blijven optreden tegen rassendiscriminatie in uitgaansgelegenheden. De commissie adviseerde de autoriteiten ook toezicht te houden op de doeltreffendheid van de hiertoe genomen maatregelen, inclusief het effect van de Panels Deurbeleid. De autoriteiten hebben de ECRI weliswaar laten weten dat het aantal gevallen van rassendiscriminatie in de horeca (hotels, restaurants, bars en discotheken) niet drastisch is gestegen, maar zij én vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en anti-discriminatieorganen hebben wel bevestigd dat het een terugkerend probleem is. De Commissie Gelijke Behandeling (CGB) heeft sinds het derde ECRI-rapport diverse klachten ontvangen van verzoekers die beweerden dat hun op grond van ras de toegang tot een bar of discotheek was geweigerd. De CGB heeft over een aantal van deze klachten een oordeel uitgesproken en de verzoeker in het gelijk gesteld. Uit een onderzoek van RADAR, het lokale antidiscriminatiebureau voor Rotterdam en omstreken, blijkt dat een aantal discotheken mensen discrimineert die ogenschijnlijk moslim of Antilliaan zijn. Vertegenwoordigers van organisaties van andere kwetsbare groepen (groepen die de ECRI zorgen baren) hebben de ECRI ook op de hoogte gesteld van discriminatoire praktijken door discotheken jegens hen.”*

In het ECRI-rapport wordt gesproken over de Panels Deurbeleid, een samenwerking tussen gemeente, politie, Koninklijke Horeca Nederland en antidiscriminatiebureaus. Een Panel Deurbeleid adviseert de betrokkenen en beoordeelt en toetst het deurbeleid van horecaondernemingen aan

de hand van klachten en meldingen over (vermeende) horecadiscriminatie. Daarbij gaat het om concrete, bewijsbare gevallen, maar ook om gevoelens en ervaringen die niet altijd door feiten of argumenten gestaafd worden.

De meningen over de Panels Deurbeleid zijn verdeeld. Tot nu toe is nog niet gebleken dat deze Panels horecadiscriminatie tegengaan. Niet elke gemeente beschikt ook over een Panel Deurbeleid. Zoals vermeld in bovengenoemd rapport zullen de autoriteiten toezicht moeten houden op het effect dat de Panels Deurbeleid hebben op discriminatie aan de deur.

In haar rapport noemt de ECRI ook de Commissie Gelijke Behandeling (CGB). In oktober 2012 ging de CGB op in het College voor de Rechten van de Mens (CRM). Het CRM beschermt, bewaakt, belicht en bevordert de mensenrechten in Nederland door onderzoek, advies, voorlichting en het individueel oordelen in het geval van discriminatie. Het CRM brengt jaarlijks een rapport uit over de situatie in Nederland op het gebied van mensenrechten.

Het uitgaanspubliek

Het is lastig een eenduidig beeld te schetsen van het Zaanse en Purmerendse uitgaansleven. Elke deelnemende partij (het uitgaanspubliek, de horecaeigenaren, de politie en de portiers) heeft een eigen beleving van het uitgaan in deze twee gemeenten. Er wordt met name in de weekends hard gewerkt om een voor alle partijen acceptabele, werkbare en relaxte situatie te creëren waarin het goed uitgaan is. Helaas lukt dat niet in alle gevallen.

De sfeer in de beide uitgaansgebieden is heel verschillend. Zaandam heeft een druk en levendig uitgaansgebied, in Purmerend was het, in ieder geval tijdens de avonden dat het BD enquêteerde, wat rustiger. Het Zaandamse publiek was makkelijk aanspreekbaar en welwillend om deel te nemen aan het onderzoek. Het publiek in Purmerend reageerde veel terughoudender. Maar weinigen wilden met het BD in gesprek. Uiteindelijk was slechts een heel kleine groep bereid iets te vertellen over hun ervaringen in het Purmerendse uitgaansleven. Deze groep wees in de richting van één bepaalde horecagelegenheid aan de Koemarkt. Dit café werd steevast genoemd als bedrijf waar mensen zich op grond van hun afkomst of huidskleur geweigerd voelden. Behalve de als onterecht ervaren weigering werd met betrekking tot dit café ook gesproken over onvriendelijke of zelfs vijandige bejegening wanneer men eenmaal binnen was.

Wat opvalt bij een vergelijking tussen het uitgaansleven ten tijde van het vorige onderzoek in 2008 en het uitgaansleven in 2013 is dat er volgens betrokkenen enerzijds een soort verharding is ontstaan onder het publiek en dat anderzijds de portiers en politie vertelden meer dan voorheen op hun strepen te staan. Daarvoor noemen de diverse partijen uiteenlopende argumenten en oorzaken.

Het indrinken voorafgaand aan het uitgaan (mede als gevolg van de financiële crisis) door veelal jonge stappers wordt genoemd. Wanneer mensen al dronken zijn op het moment dat zij beginnen aan hun uitgaansavond blijft er voor de horecaeigenaars weinig anders over dan, ondanks de dronkenschap, toch maar te schenken. Daardoor raken hun klanten behoorlijk de weg kwijt. Verkoopt de horeca echter geen alcohol meer aan aangeschoten bezoekers, dan dalen de inkomsten tot onacceptabele waarden.

De politie ziet daarvan het resultaat als deze uitgaanders op straat belanden. Ze heeft vervolgens de handen vol aan het handhaven van een veilige situatie. De portiers op hun beurt proberen de ergste problemen te voorkomen door een selectief toelatingsbeleid te hanteren en de meest dronken, opgefokte types te weren. Dat daarbij niet altijd een juist en eerlijk beleid wordt gevoerd is soms te begrijpen, maar maakt het nog niet acceptabel.

Tevens wijzen politie en portiers op de strikte lokale wetgeving met betrekking tot sluitingstijden. De uitwerking daarvan is dat mensen die na sluitingstijd ergens binnen zijn mogen blijven, maar nieuwe mensen niet meer worden binnengelaten. De laatsten veroorzaken dan soms problemen bij de toegangsdeur en gebruiken daarbij argumenten als 'Mijn vrienden zijn nog binnen en zij hebben mijn telefoon nog' of 'Mijn jas ligt nog binnen'. Als zij vervolgens toch niet worden toegelaten, ontstaat er irritatie die vaak leidt tot verbale of fysieke agressie.

Jongeren verzinnen heel diverse manieren om toegelaten te worden tot een café of club. Omdat het oudere publiek eerder uitgaat in Amsterdam, heeft Zaandam te kampen met groepen jongeren die graag willen uitgaan, maar eigenlijk te jong zijn om binnengelaten te kunnen worden. Om dit te ondervangen worden vaak identiteitsbewijzen vervalst of aan elkaar uitgeleend. Per uitgaansavond worden bij de populaire clubs zes tot acht valse identiteitsbewijzen ingenomen. De meeste clubs

hanteren een ondergrens van 18 jaar. Te jeugdig of te dronken publiek wordt zeker geweigerd, want de club komt in de problemen wanneer er gecontroleerd wordt op alcoholverkoop aan te jonge bezoekers. In de drukte is niet na te gaan of iedereen die alcohol koopt daadwerkelijk oud genoeg is. Om die reden wordt aan de deur streng gecontroleerd op leeftijd.

Uit gesprekken met een aantal Turkse jongens bleek de kans om geweigerd te worden in het Zaandamse uitgaansleven tot wekelijks terugkerende spanningen te leiden. Zij vertelden er nooit zeker van te kunnen zijn of ze ergens binnenkomen. De jongens weten dat zij moeten zorgen voor voldoende financiën, nette kleding en schoenen, fatsoenlijk gedrag en een legitimatiebewijs om aan de huisregels te voldoen. Op uitgaansavonden bereiden zij zich zorgvuldig voor op het uitgaan. Hoewel zij aan alle eisen voldoen, wordt hen soms toch de toegang geweigerd. Zij ervaren dit als enorm stressvol.

In een eerder BD-onderzoek onder vrouwen met een niet-westerse achtergrond spraken Turkse en met name Marokkaanse vrouwen over hun angst dat deze afwijzingen er op een gegeven moment toe zullen leiden dat hun kinderen uit frustratie en woede agressief gedrag zullen gaan vertonen.

“De geïnterviewde Marokkaanse vrouwen maken zich vooral zorgen om discriminatie van hun kinderen – met name hun zoons – en de manier waarop hun kinderen daarop reageren. Ze zijn zich bewust dat er, zoals een van de vrouwen het verwoordde, met ‘grote ogen’ naar hun kinderen wordt gekeken. De angst dat hun zoons zover gediscrimineerd en buitengesloten worden dat ze agressief gaan reageren, is volgens hen groot.”

(Uit: Wij zijn hier gekomen met zoveel hoop)

Onterechte weigering in het uitgaansleven heeft een enorme impact op degenen die het overkomt. Waar witte jongeren gezellig met elkaar in de rij staan te wachten en te dollen, in de zekerheid dat zij niet geweigerd zullen worden, wachten jongeren met een donkere huidskleur of een niet-Nederlandse achtergrond in onzekerheid of ze wel toegelaten worden. Tijdens gesprekken met het BD vertelde een aantal jongeren uit de laatste groep over de stress die dit oplevert en de frustratie wanneer zij (weer) niet binnenkomen. Het woord ‘machteloosheid’ kwam herhaaldelijk naar boven. In een vraaggesprek legde een jonge man die diverse keren geweigerd is in het Zaanse uitgaansleven uit waarom dat gevoel van machteloosheid zo diep ingrijpt: “Je hebt het gevoel dat, wat je ook probeert, het nooit goed genoeg is. Je kunt je huidskleur niet veranderen, het is een gegeven. Als je daarop afgerekend wordt ben je machteloos en machteloosheid leidt tot gevoelens als frustratie, woede en een laag zelfbeeld.”

“Je kunt zelfs nog de regel, nou ja, misschien is het wel discriminerend, je zou zelfs nog de regel kunnen zeggen, omdat je vaak meer mannen binnenkrijgt dan vrouwen: neem een vrouw mee. Zelfs dat zou ik nog kunnen accepteren, want dan kun je er zelf voor zorgen of dan vraag je iemand op straat of je neemt echt iemand mee. Dat vind ik op zich nog niet eens zo erg, want dan is het een criterium waaraan je kunt voldoen.”

(Surinaams-Nederlandse man)

Soms lukt het om de portier met goede argumenten en beloften ervan te overtuigen toch binnengelaten te worden. Het plezier is dan echter al bedorven en de jongeren lopen rond met een

gevoel ongewenst en anders te zijn en ook anders behandeld te worden dan de Nederlandse jongeren. Volgens degenen die aan het BD-onderzoek meewerkten, komt het zelden voor dat iemand bij een café of club rechtstreeks te horen krijgt dat afkomst of huidskleur de weigeringsgrond is. Een enkele keer spreekt een portier het wel uit en kan er aangifte gedaan worden. Dat gebeurde bijvoorbeeld in 2012, toen de portier van een club bij de Dam werd veroordeeld wegens discriminatie. Hij richtte zich op enig moment tot de mensen met een donkere huidskleur die nog in de rij voor de deur stonden te wachten en deelde mee dat 'donkere mensen wel uit de rij konden gaan', omdat ze toch niet binnengelaten zouden worden. Er waren al te veel mensen met een donkere huidskleur binnen, was zijn argument. Zijn motivering was gebaseerd op de wensen van de (helaas niet voor de rechter gedaagde) clubbeigenaar. Dat hier sprake was van discriminatie is duidelijk. Dat was ook het oordeel van de rechter, die de dader veroordeelde. In de meeste gevallen is echter minder duidelijk of iemand geweigerd wordt op grond van zijn/haar huidskleur. Veelgehoorde argumenten om mensen niet binnen te laten zijn het niet voldoen aan de kledingseisen, de leeftijd (meestal te jong), de drukte binnen, het gedrag in de rij voor de deur, alcohol- of drugsgebruik.

Een jonge man die in gesprek ging met een BD-medewerker was van mening dat er in de Zaanse horeca heel erg wordt gediscrimineerd. Hij omschreef wat dat met hem deed: "Een van de moeilijkste dingen vind ik het gevoel van machteloosheid wanneer je geweigerd wordt terwijl je weet dat je aan alle huisregels voldoet. Onterechte weigering leidt tot een gevoel van machteloosheid en het gevoel van machteloosheid leidt weer tot frustratie en boosheid, mogelijk bij sommigen zelfs tot agressief gedrag. Je huidskleur blijft altijd hetzelfde, dus je kunt niets doen om ervoor te zorgen dat je wel toegelaten wordt."

Twee mannen van rond de dertig, één met een donkere en één met een lichte huidskleur, gingen regelmatig uit in de Zaanse horeca. Vaak deden ze dat samen. Zij vertelden over hun ervaringen met uitgaan en geweigerd worden. J. heeft een Nederlandse moeder en een Surinaamse vader, S. twee Nederlandse ouders. Doordat zij verschillen van huidskleur zagen zij hoe er in het uitgaansleven op ieder van hen werd gereageerd. J. deed naar eigen zeggen een aantal negatieve ervaringen op met het deurbeleid. Hij vertelde in Zaandam diverse malen te zijn geweigerd zonder duidelijke opgaaf van redenen en had het sterke vermoeden dat zijn donkere huidskleur daaraan ten grondslag lag. S., die er diverse malen getuige van was, beaamde dat.

"Laatst ben ik met een vriend van me naar kroeg D gegaan, en toen kwamen we aan en toen zei de portier tegen zijn collega: heey eh... hoeveel negers zijn er binnen? En toen deed hij alsof het een grap was, maar ja, je weet de geschiedenis die ik met ze heb, ik weet dat dat geen grap was. Die vriend waar ik mee was, die komt daar niet zo vaak, nou, hoe komt het dan bij hem over? Dat is in mijn ogen pure discriminatie, niks anders, hoe grappig hij het zelf ook kan vinden. Tenzij ikzelf die grap maak. Dan is het wat anders, maar in dit geval is dat niet zo. Tenzij hij zelf donker was, dan had ik het ook nog kunnen accepteren. Maar dit was zo ongepast dat je bijna rechtsomkeert..... En het ergste is, dan ga ik nog naar binnen ook, dat moet je dan eigenlijk ook niet doen. Maar ja, er is zo weinig keuze in Zaandam."
(Surinaams-Nederlandse man)

J. vertelde in één van de Zaanse cafés (D) jarenlang stelselmatig te zijn geweigerd omdat hij, volgens de portier, geen vaste klant was. Hij was volgens eigen zeggen nooit dronken als hij bij dit café naar binnen wilde en ook zijn kleding en gedrag zouden correct zijn. J. was verbaasd dat je ergens vaste klant moet zijn en om die reden nooit binnengelaten wordt. Op die manier kun je ook

nooit een vaste klant worden. Na overleg tussen hemzelf, zijn vader, de café-eigenaar en de portier werd uiteindelijk toegegeven dat de structurele weigering mogelijk niet terecht was en dat hij in het vervolg welkom was. Toen hij enige tijd na dit gesprek bij D naar binnen wilde, werd hij opnieuw geweigerd. Zodra hij de naam van zijn vader noemde werd hij echter alsnog toegelaten. De Somalische jongen die hem vergezelde werd echter geweigerd. Toen was voor J. de maat vol en heeft hij dit café lange tijd niet meer bezocht.

Volgens S. was er een duidelijk verschil in uitgaan wanneer hij alleen of in gezelschap van witte jongens was, of wanneer hij met J. en andere donkere jongens uitging.

De portiers

De portiers hebben hun eigen ideeën over het uitgaansleven. In het kader van dit onderzoek is gesproken met vier portiers. Eén van hen heeft een eigen beveiligingsbedrijf in Amsterdam (A.). Hij vertelde te streven naar een andere, positieve invulling van het werk als portier. De ander (Z.) is werkzaam bij een Zaans beveiligingsbedrijf dat de beveiliging van een deel van de Zaandamse en Purmerendse horecabedrijven voor zijn rekening neemt. Van de twee Purmerendse portiers (P.) is niet bekend wie hun werkgever is.

De meningen en ervaringen van bovenstaand viertal kwamen op een aantal punten overeen. Zij hebben allen ruime ervaring met horecabeveiliging en zeiden vaak 'op hun instinct af te gaan' wanneer ze iemand ogenschijnlijk zonder directe reden weigerden. Volgens de portiers had dat in de meeste gevallen te maken met het gedrag van de bezoekers als ze in de rij staan te wachten om binnengelaten te worden. 'Haantjesgedrag' werd dat door hen genoemd; stoer doen, klieren enzovoort. Volgens de portiers weet je gewoon zeker dat je binnen problemen gaat krijgen op het moment dat je iemand met een dergelijke houding toelaat.

Dat geldt volgens de portiers ook voor een te groot aantal mannen ten opzichte van het aantal vrouwen. Wanneer de mannen in de meerderheid zijn, ontstaat voor vrouwen een situatie waarbij zij zich over het algemeen onveilig en niet prettig voelen. Een te grote groep mannen dringt zich dan op aan een klein groepje vrouwen, wat intimiderend over kan komen. Wettelijk gezien mag een bezoeker echter niet geweigerd worden op grond van geslacht. Een van de dilemma's voor de portiers is dan ook het tegelijkertijd willen voldoen aan de wettelijke eisen en het zorgen voor een prettige, veilige sfeer voor de bezoekers. Een deel van de mannen heeft hier begrip voor, een ander deel accepteert het niet. Toch is er een verschil tussen niet binnenkomen op grond van afkomst of huidskleur en niet binnenkomen op grond van het aantal mannen dat al binnen is. Huidskleur is een vast en onveranderbaar gegeven, terwijl een man die geweigerd wordt op grond van zijn sekse de weigering kan omzeilen door zich te laten vergezellen door een vrouw. Mocht hij in het bezit zijn van een vooraf aangeschaft toegangskaartje, kan hij zich beroepen op het consumentenrecht.

A: "Als de mensen de straat in komen lopen, als de mensen al naar de rij komen lopen. Dat kun je al zien als je ze naar de rij ziet komen lopen en je ziet al een van die gozers een vuilnisbak een trap geven, komt ie in de rij staan, zeg ik: 'Sorry jongens, jullie komen er niet in.' Dan is het 'hoezo?' 'Wat jij daar doet, dat vuilnisbak trappen om wat voor reden, dat zegt al meer dan genoeg over jou, denk je dat ik dat daar binnen wil hebben?' Dus zo kijk je al of mensen echt voor je feest komen, je moet helaas echt wel gewoon kijken van tevoren, de rij bekijken en desnoods een babbeltje maken om een beetje uit te vinden hoe die persoon is of wat voor persoon hij is."
(Surinaamse portier)

A. vertelde dat de houding van zijn portiers anders is dan vroeger. In de tijd dat hij begon met het portierswerk was een portier nog een uitsmijter en stond hij/zij vaak vol stress bij de deur. A. merkte dat een strenge afwerende houding eerder agressie en problemen opleverde dan een open verwelkomende houding. Om die reden besloot hij een bedrijf op te richten met een alternatieve aanpak. In plaats van uitsmijter te zijn, stellen de portiers van zijn bedrijf zich veel meer op als gastheren die mensen verwelkomen en hen een leuke avond wensen. Als een portier heel streng en hard is, raakte volgens A. de rij al snel gestresst en opgefokt, terwijl het de bedoeling was dat de bezoekers het leuk hebben en lekker uit zijn. Wanneer een portier met een positieve houding bij de

deur staat, een beetje meedanst op de muziek, meegaat in de sfeer, dan wordt ook de sfeer in de rij anders. Dat voorkomt veel spanning en emotie.

A. was van mening dat een portier mét de mensen moet willen staan en niet bóven de mensen. De portiers van zijn bedrijf dragen ook geen uniform, omdat dat naar zijn idee afstand schept. Volgens A. is er een percentage portiers dat eigenlijk niet geschikt is om aan de deur te staan, maar volgens hem is dat niet anders dan bij andere beroepsgroepen. In zijn bedrijf houdt hij rekening met de kwaliteiten en sociale vaardigheden van de portiers. Degenen die makkelijk contact maken met het publiek plaatst hij bij de deur. Anderen die hier minder bedreven in zijn, komen eerder in actie bij problemen of staan bij een uitgang. De portiers zijn van diverse afkomst en huidskleur. Hij streeft ernaar om ook vrouwen in dienst te nemen, maar dat is nog niet gelukt.

Overigens worden portiers met een donkere huidskleur, zoals A., ook nogal eens gediscrimineerd door bezoekers die dronken zijn en/of kwaad dat ze niet toegelaten worden. In sommige gevallen worden zij zo racistisch benaderd dat zij zich genoodzaakt voelen om hiervan aangifte te doen. In gesprekken met Nederlandse stappers werd deze vorm van racisme ook bevestigd. In gesprekken die het BD met hen had werden eveneens racistische uitspraken met betrekking tot Turkse en Marokkaanse portiers gedaan.

De portier doet al voorwerk in de rij, hij observeert het gedrag van de wachtenden en maakt zo een keuze wie er wel of niet naar binnen mag. Deze keuze is, afgezien van eventuele leeftijds- en kledingseisen, gebaseerd op het gedrag van de persoon in de rij. A. vertelde geen enkele groep binnen te laten die bestaat uit zes personen of meer als daarvan geen vrouwen deel uitmaken. De kans dat dit soort groepen binnen problemen veroorzaken is zijns inziens te groot. In sommige gevallen laat hij de groep wel binnen, maar haalt een persoon er tussenuit omdat die te dronken is of hinderlijk gedrag vertoont. De rest mag dan wel naar binnen. Deze keuze staat wat hem betreft altijd los van afkomst of huidskleur.

De portiers Z. en P. vertelden dat er bij de clubs waar zij voor staan niet wordt gediscrimineerd, maar wel wordt gekeken naar een afspiegeling van de samenleving. Over het algemeen komt iedereen die voldoet aan de huisregels binnen. Ook zij zijn beducht voor groepen jongens die een te groot gevaar opleveren wanneer ze eenmaal binnen zijn.

Volgens Z. is het voor clubs als gevolg van de huidige economische crisis heel lastig het hoofd boven water te houden. In eerste instantie begonnen zij idealistisch met een doelgroep, een bepaalde stijl en een minimumleeftijd. Na verloop van tijd bleken zij deze stijl niet te kunnen handhaven, omdat hun omzet niet groot genoeg was. Dan voelden ze zich al snel gedwongen om hun ideeën los te laten en uiteindelijk maar zoveel mogelijk mensen binnen te laten. Als gevolg van de crisis is de omzet steeds lager geworden, doordat bezoekers minder drinken of thuis al voordrinken met goedkopere drank uit de supermarkt of avondwinkel. Dat geldt vooral voor het jongere publiek dat over een beperkt budget beschikt. Dit veroorzaakt voor de clubs twee problemen: mensen staan al dronken in de rij en de omzet wordt minder. Wanneer bezoekers geweigerd worden, ontstaat er vaak discussie of ruzie. De portiers geven de voorkeur aan een discussie bij de deur boven ruzie en overlast in de club. Iemand die agressief of provocerend gedrag vertoont komt niet binnen.

Sommige clubs proberen door het draaien van een bepaald soort muziek een specifieke doelgroep aan te trekken en een bepaalde sfeer te creëren. Bij een club waar bijvoorbeeld alleen Nederlandse muziek gedraaid wordt, komen over het algemeen weinig tot geen bezoekers met een niet-Nederlandse achtergrond en/of een donkere huidskleur. Op die manier kan een club ook sturen welk publiek ze wil hebben. Clubs zijn vanzelfsprekend vrij in hun keuze van stijl en muziek.

Naast de economische crisis maakt ook de regelgeving van de politie en de gemeente het volgens een van de geïnterviewde portiers moeilijk om een beleid te voeren dat werkbaar is en financieel iets oplevert. Er is volgens hem een overkill aan regelgeving. Hij is van mening dat bepaalde verantwoordelijkheden niet bij de horecagelegenheden gelegd kunnen worden, zoals het handhaven van de leeftijdsgrenzen bij de verkoop van alcohol. In een klein café is dat wel te overzien, maar in een club waar 300 à 400 bezoekers rondlopen is het volgens hem niet te controleren. Dan kan het makkelijk gebeuren dat iemand die ouder is drank haalt voor jongeren.

Bij controle levert het de clubeigenaar een boete op en hebben ook de portiers een probleem. Hetzelfde geldt voor drugsgebruik. Volgens voornoemde portier is het drugsgebruik stijgende. Het betreffen niet alleen softdrugs, maar ook pillen en cocaïne. Wanneer bezoekers merkbaar onder invloed van deze middelen zijn, worden zij door deze portier niet toegelaten. Soms wordt er gefouilleerd op bezit van drugs en wapens. Volgens de Zaanse portier zou het handig zijn om drugshonden beschikbaar te hebben bij de ingang. Het komt bovendien nogal eens voor dat een bezoeker een mes bij zich heeft. Dat wordt dan verstopt in een sok of andere plaats waar het minder makkelijk te vinden is.

Volgens Z. bemoeilijken de door de gemeente gereguleerde openingstijden de taak van de portiers. Vanaf 3.00 uur mogen zij geen mensen meer binnenlaten. De mensen die al binnen zijn mogen daar tot 5.00 uur blijven. Dat veroorzaakt veel irritatie bij de bezoekers die nog naar binnen willen en brengt veel ruzie en agressie teweeg.

Z. vindt het Zaanse uitgaanspubliek lastig. Daarvoor noemt hij verschillende redenen, zoals de sociaaleconomische positie en het vrij lage opleidingsniveau van een groot deel van de Zaanse bevolking, de diversiteit van het uitgaanspubliek en het uitgaan in grote groepen. Iedere partij heeft zijn eigen belang hierin: de clubs, de bezoekers, de portiers, de politie en de gemeente. Deze belangen zijn vaak tegenstrijdig.

Volgens de geraadpleegde portiers gaan veel jongeren uit in groepen die over het algemeen uit vrijwel alleen jongens bestaan. In groepen vertonen jongens makkelijk haantjesgedrag. Ze veroorzaken overlast en zoeken ruzie met andere groepen. Volgens portier A. heeft elke groep een 'leider' die het meest zichtbaar en aanwezig is. Hij vertelde de 'leider' aan te spreken en hem op het hart te drukken het gedrag van de groep in de gaten te houden. Dat maakt die 'leider' verantwoordelijk voor de groep, wat vaak goed uitpakt. Dat betekent wel dat als een van de groepsleden zich misdraagt de hele groep buiten wordt gezet. Wanneer een groep al bij voorbaat onrustig is, wordt deze niet toegelaten. Daarnaast hangt het af van de groepen die al binnen zijn: wanneer er bijvoorbeeld supporters van een voetbalclub binnen zijn, laat A. geen groepen toe met supporters van de tegenpartij.

"Bij overlast dreigt de gemeente de vergunning van het bedrijf in te trekken, waardoor een restrictief beleid gevoerd wordt, een soort preventieve aanpak van de problemen. De portiers kiezen er dan voor om bepaalde groepen jongeren buiten te laten. Dat betekent dat groepen jongeren onterecht geweigerd kunnen worden. Wanneer er bijvoorbeeld een groep uit de Vijfhoek is en een groep uit het Kalf, dan wordt het oorlog. Ze zijn ook dom, want ze zouden er ook voor kunnen kiezen om twee aan twee bij de deur te gaan staan of samen met een meisje, want dan is de kans veel groter dat ze binnen komen. Maar dat hebben ze niet door, dat doen ze meestal niet."
(Nederlandse man, lid horecateam van de politie)

Bovenstaande opmerking van één van de leden van het politie-horecateam is opvallend. Een groot deel van de geïnterviewde jongeren vertelt namelijk vrijwel nooit in een groep ergens proberen binnen te komen, omdat ze dan zeker niet toegelaten worden. De strategie van twee aan twee in de rij gaan staan en niet als groep wordt volgens hen al vaak toegepast. In Zaandam waren het vooral de Turkse jongens die vertelden dat ze zich om ergens binnen te komen altijd onderverdelen in groepjes van twee à drie personen die steeds met tussenpozen van tien minuten naar een kroeg gaan om zich daar bij hun vrienden te voegen.

Bij een van de populairste Zaandamse clubs vormen jongens – als ze eenmaal binnen zijn – groepjes die elk een vaste plek hebben in de club. Een deel van de jongens regelt een VIP-tafel, waarbij ze bepaalde privileges en een hoeveelheid drankjes krijgen. Deze groepjes zijn over het algemeen homogeen van samenstelling, gebaseerd op afkomst. Een van de portiers die betrokken is bij deze club vertelde dat er wel rekening mee wordt gehouden dat, gebaseerd op etnische achtergrond, groepen niet te groot mogen worden. Opvallend genoeg geldt dat niet voor de groepen Nederlandse jongeren. Wanneer de sfeer binnen een beetje gespannen begint te raken, vraagt de portier om aanpassing van de muziek, zodat de sfeer rustiger wordt. De DJ houdt daar rekening mee.

Het deurbeleid wordt mede bepaald door dag, tijd en het daaraan verbonden aantal bezoekers. Op vrijdagavond is het over het algemeen rustig, komen er weinig bezoekers en wordt een minder streng deurbeleid gevoerd. Op zaterdag is het extreem druk en wordt er strenger gecontroleerd. Volgens Z. krijgt iedereen een kans om binnen te komen. Vaste klanten hebben wel voorrang op incidentele klanten, omdat hun gedrag al bekend is bij de portiers. Een streng deurbeleid houdt in dat de huisregels strikter worden nageleefd, dat er stringenter controle is op leeftijd, identiteitsbewijzen getoond moeten worden en groepen minder makkelijk binnenkomen dan aan het begin van de avond of op vrijdag. Wanneer het rustig is, zijn er andere huisregels. Dan vraagt de eigenaar om een soepel toelatingsbeleid om zoveel mogelijk bezoekers binnen te krijgen. Naarmate het drukker wordt, wordt er veel meer gekeken wie er binnenkomt. Dit beleid is voornamelijk gebaseerd op de aanwijzingen van de clubeigenaar. Die laat aan de portier weten wanneer er zoveel bezoekers binnen zijn dat het deurbeleid aangescherpt moet worden. Pas dan worden de huisregels strenger gehanteerd.

Wanneer iemand in Zaandam wordt geweigerd is dat volgens portier Z. altijd gebaseerd op houding, gedrag en alcohol- of drugsgebruik. Of iemand vervelend is en problemen veroorzaakt, hoe hij/zij overkomt en wel of geen identiteitsbewijs bij zich heeft, zijn allemaal factoren die de portier meeneemt in zijn besluit om iemand binnen te laten. Er wordt, naar zijn mening, puur gekeken naar gedrag en dat heeft niets met afkomst of huidskleur te maken, aldus Z. Weigering wordt volgens hem altijd gebaseerd op houding, gedrag en alcohol-/drugsgebruik. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de persoon zelf.

Bezoekers van cafés en clubs krijgen regelmatig te horen dat de avond alleen is bedoeld voor vaste bezoekers. Eén van de clubs heeft gedurende een periode gebruikgemaakt van gadgets die uitgedeeld werden aan mensen die de club regelmatig bezochten en zich daarbij goed gedroegen. Deze gadgets konden aan de portier worden getoond en vervolgens kon je er zeker van zijn binnengelaten te worden. Inmiddels is dat concept weer losgelaten. Het stuitte op te veel weerstand. Veel geïnterviewden klaagden over dit beleid en vonden het willekeurig en onterecht. Zij vroegen zich af hoe je vaste klant kunt worden wanneer je nooit wordt toegelaten.

Wanneer mensen om welke reden dan ook geweigerd worden bij een café of club worden ze soms erg kwaad en af en toe zelfs agressief. Volgens de ondervraagde portiers blijkt hun instinct vaak te kloppen. Als ze bepaalde problemen verwachten van iemand die nog in de rij staat, wordt hun inziens dat vermoeden vaak bevestigd wanneer deze persoon binnen is. De keuze om iemand te weigeren wordt door de portiers meestal gebaseerd op deze ervaring.

Een eerdere weigering kan ook aanleiding zijn tot wraakgevoelens, ruzie en agressief gedrag. Portier Z. vertelt dat wanneer er problemen ontstaan jongens met een niet-Nederlandse achtergrond meteen een groep vormen. Anders dan witte Nederlandse jongens komen ze direct en massaal voor elkaar op. De groepssamenhang is sterker. Groepen die vervelend zijn, zoeken elkaar op en gaan de boel terroriseren. Als er een probleem is gaan, in de woorden van Z., 'buitenlandse' Nederlanders meteen slaan, met veel geweld. Wanneer Nederlanders een probleem hebben, komen er volgens hem hooguit drie vrienden.

Z. vond bepaalde groepen lastiger tegenover vrouwen. Volgens hem verpesten zij het voor zichzelf. "Iedereen krijgt een kans, er is geen voorselectie. In sommige perioden is er meer sprake van agressie, problemen en geweld." Het lijkt er volgens Z. gek genoeg op dat de volle maan van invloed is. Ten tijde van volle maan is de agressie onder het publiek merkbaar groter. Wanneer het in een horecagelegenheid druk is, ontstaat er sneller en meer agressie. Agressie bij jongeren wordt vaak veroorzaakt door dronkenschap of drugsgebruik.

Z. was van mening dat er door de portiers niet bewust wordt gediscrimineerd. De portiers die in de Zaanse horeca bij de deur staan zijn met opzet divers van afkomst, volgens hem om een discriminatoir deurbeleid te voorkomen. Afkomst is volgens Z. nooit een reden om iemand te weigeren. Weigering is volgens hem altijd gebaseerd op het niet naleven van de huisregels, dronkenschap, leeftijd, verkeerde kledingkeuze en hinderlijk of agressief gedrag. Er is altijd een reden voor een weigering, ook al wordt die reden niet altijd gegeven.

Volgens deze portier wordt te snel naar het discriminatieargument verwezen. Sommige groepen zijn in zijn ogen lastig en verpesten het voor anderen. Bepaalde groepen komen met alleen jongens. De meest populaire club van dit moment zou streven naar een gemixte groep van jongens en meisjes: "Je staat voor de veiligheid en wilt de sfeer goed houden, daar is een gezonde verhouding voor nodig. Zodra ze met een grote groep komen verpesten ze het voor zichzelf. Dat kunnen ook Nederlanders zijn. De portiers zijn er voor ieders veiligheid."

"Soms worden bepaalde groepen binnen te groot. In het verleden waren dat Turken en Antillianen, tegenwoordig veel Marokkanen."
(Nederlandse portier Z.)

De Zaanse portiers pleitten voor het opnemen van een horecaverbod in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV); een verbod voor overtreders om gedurende een bepaalde tijd in de Zaanse horecagelegenheden te komen. Zij vonden het een gemeentelijke taak om die mogelijkheid te bieden. Die mogelijkheid is er inmiddels, maar hierin schuilt wel een gevaar van willekeur. De vraag is of de portiers de aangewezen personen zijn om een dergelijk beleid uit te voeren en of dit uiteindelijk niet uitmondt in een discriminatoir deurbeleid. Momenteel wordt een horecaverbod pas afgegeven na overleg tussen gemeente, politie en portiers. Hierover is een artikel opgenomen in de APV van Zaanstad.

Er kwam met betrekking tot de Zaandamse clubs A, waarover door portier Z. gesproken werd, een heel ander verhaal van een jonge vrouw (L., 20, Nederlands-Italiaans-Hindoestaans). Volgens de portier voert de club een uitstekend deurbeleid. Naar zijn idee is het aantal gevallen van schijnbaar onterechte weigering te wijten aan de populariteit van de club. De portier denkt dat het aantal ervaringen van onterechte weigering stijgt wanneer een groot aantal bezoekers toegelaten wil worden tot dezelfde club. L. had ervaring met uitgaan in Zaandam en bezocht ook deze club. Zij vertelde dat de groep vrienden waarmee zij omging, bestaande uit jongens met een donkere huidskleur, alleen binnenkwam wanneer zij een bepaalde strategie volgden. Deze jongens hadden af en toe zin om met elkaar iets te gaan drinken, niet te ver van huis. Club A was daartoe een mogelijkheid.

L. vertelde over een ervaring die zij had in oktober 2013. De jongens kleedden zich netjes en deden hun haar om goed voor de dag te komen. Zij stonden rustig in de rij, hadden niet gedronken en waren gekleed volgens de dresscode van de club, net als tijdens eerdere keren. Toch wisten de jongens dat ze bij voorbaat genooddaakt waren om met tussenpozen twee aan twee naar binnen te gaan. De ervaring had hen geleerd dat zij anders niet werden toegelaten. Ondanks deze strategie werden twee van hen geweigerd, met als reden dat het binnen te vol zou zijn. De rest van de groep was wel al binnen. De jongens hadden zelf het idee dat het helemaal niet vol was, want het was nog maar 00.30 uur. Het was niet de eerste keer dat dit gebeurde; deze twee jongens en verschillende andere jongens uit de groep waren herhaaldelijk om onduidelijke redenen geweigerd.

Volgens L. was het helemaal niet zo vanzelfsprekend dat iedereen een eerlijke kans kreeg om binnen te komen: "Die vrienden van mij krijgen dus niet altijd een kans, sterker nog, zij krijgen minder kansen als zij daar binnen proberen te komen". Ook over de sekseverdeling had zij een ander idee dan portier Z. Haar ervaring bij bovengenoemde club was dat ongeveer 65% van de bezoekers vrouw is en 35% man. Dat mannen zich soms moeten laten vergezellen door een vrouw om binnen te komen vond zij bedenkelijk als reden voor weigering, omdat er volgens haar in club A altijd meer mannen dan vrouwen waren.

"Hoe kun je vaste klant worden? Vrienden van mij willen het eens in de zoveel tijd gezellig met elkaar hebben. Dat kan dus blijkbaar niet. En wanneer een vriendin en ik één keer per jaar naar club A gaan, komen we zonder enig probleem binnen. Er wordt zelfs geen ID-controle gedaan, terwijl dat bij iedereen in de rij wel wordt gedaan. Ik had het idee dat die vriendin en ik werden voorgetrokken, omdat wij er die avond goed uitzagen."
(Nederlands-Italiaans-Hindoestaanse vrouw)

Nederlandse meisjes werden volgens L. vaker geweigerd dan meisjes met een niet-Nederlandse achtergrond, omdat volgens hem Nederlandse meisjes over het algemeen meer drinken en vaker dronken zijn.

Horecateams politie Zaandam en Purmerend

In een gesprek met leden van de politie-horecateams is de rol belicht die de politie speelt bij het uitgaan in Zaandam. De teamleden spraken openhartig over de dilemma's waarvoor de horeca-eigenaren zich geplaatst zien en waar de politie mee te maken krijgt.

Ook de politie bracht de openingstijden ter sprake. De vaste openingstijden in het uitgaansgebied leveren nogal wat problemen op, doordat veel bezoekers op hetzelfde moment naar huis gaan, terwijl ze op dat moment ook al behoorlijk dronken zijn. Dit leidt nogal eens tot onrust, ordeverstoring en agressie. Vrije sluitingstijden zorgen volgens de geïnterviewde agenten voor een rustiger uitgaansgebied.

De beveiliging van de populairste zaken op de Dam wordt gedaan door het Zaanse bedrijf waaraan portier Z. verbonden is. Volgens één van de agenten werken bij dat bedrijf over het algemeen keurige portiers: netjes in hun gedrag, weinig tot geen incidenten, in de afgelopen jaren maar twee aanhoudingen van portiers. Ook de Purmerendse politie heeft een goede relatie met de portiers die werkzaam zijn bij bedrijven op en om de Koemarkt en steunt hen waar nodig. De verhouding tussen de politie en de portiers is vriendelijk, maar de politie houdt de regie.

De politie voelde zich naar eigen zeggen tot zo'n tien à vijftien jaar geleden 'uitsmijter op straat' en was alleen nog maar bezig de taken van de portiers uit te voeren, nog voordat mensen daadwerkelijk bij de deur stonden, maar ook na het stappen. Daar kwam bij dat Justitie volgens de politie heel traag werkte, waardoor het aanhouden van overtreeders weinig zinvol was. Het niveau van de beveiliging was tot de invoering van de Wet Particuliere Beveiligingsbedrijven en Recherchebureaus (WPBR) in Nederland heel laag. Sinds april 1999 moeten portiers in het bezit zijn van het op naam gestelde diploma horecaportier, dat wordt afgegeven door de Stichting Vakexamens en Horeca Onderwijscentrum (SVHO). Portiers moeten tegenwoordig meer gastheer dan uitsmijter zijn, de houding van de portier is bepalend voor de sfeer binnen. Hierdoor is het niveau van de portiers gestegen. Ook reageert Justitie nu sneller en adequater op de problemen in het uitgaansleven. Zaanstad had een horecaconvenant: *Stappen zonder klappen*, een overeenkomst waarbij de gemeente in samenspraak met horecaeigenaars en politie regels voor de plaatselijke horeca vastlegde. Dit convenant bleek niet aan de eisen te voldoen en werd in 2011 vervangen door een tweede convenant: *Gezellig en veilig stappen in de Zaanstreek*. Dat is door een deel van de ondernemers ondertekend.

De gemeente Zaanstad speelt geen actieve rol in het Zaanse uitgaansleven. De veiligheid in het uitgaansgebied ligt voor het grootste deel in handen van de politie. Er vindt wel wekelijks overleg plaats tussen politie en gemeente over de gebeurtenissen van het voorgaande weekend. De meerderheid van de horecagelegenheden op en rond de Dam onderschrijft de uitgangspunten van het gemeentelijke horecaconvenant. Op het moment van schrijven wordt door de gemeente een nieuw horecaconvenant opgesteld, waarin de afdwingbaarheid ten aanzien van het consequent volgen van de huisregels wordt vergroot. De ondernemers pleiten voor het oprichten van een zogenaamd 'susteam', een groep van ongeveer drie portiers die op straat lopen om de sfeer daar kalm te houden, opdat jongeren niet opgefokt voor de deur van een bedrijf komen staan. Een susteam kan kleine problemen oplossen en proberen onenigheid niet te laten escaleren. Omdat niet alle bedrijven bij de overkoepelende horeca-organisatie aangesloten zijn, is dat echter niet reëel. Deze bedrijven betalen het susteam dan eigenlijk voor alle bedrijven in de omgeving. De niet-betalende ondernemingen profiteren wel van het susteam, maar investeren er niet in. Dat plan is dus nog niet gerealiseerd. Wel zijn er Buitengewoon Opsporings Ambtenaren (BOA's) die

namens de gemeente de situatie in de horeca in de gaten houden tijdens de uitgaansavonden en waar nodig inspringen.

Eén van de agenten vertelde dat Zaanstad te maken heeft met lastige groepen. Het uitgaanspubliek is voor het grootste deel tussen de 16 en 23 jaar oud. Daardoor krijg je te maken met onbezonnen pubergedrag, haantjesgedrag, gierende hormonen en onzuiver gedrag. Daar komt bij dat naar zijn mening vanuit elke groep wantrouwen of weerstand bestaat tegenover groepen uit andere wijken. Er zou sprake zijn van rivaliserende groepen die proberen elkaar het leven zuur te maken. Dat werkt door in het uitgaansleven. Zij gebruiken veel drank en drugs. Volgens deze agent gebruiken allochtone jongeren met name alcohol en autochtone jongeren vaak pillen. Oudere autochtone stappers gebruiken veel cocaïne.

De betreffende agent vertelde over gemêleerde groepen van zo'n veertig personen uit Amsterdam, Rotterdam en zelfs uit de noordelijke provincies. Zij zouden daar overal worden geweigerd en het daarom bijvoorbeeld in Zaandam proberen. Deze groepen vertonen volgens de politie storend gedrag en worden dan ook vaak geweigerd. Veel van die jongens blijven de hele nacht, tot een uur of half zes, op en rond de Dam lopen, gedragen zich hinderlijk en intimideren meisjes en vrouwen.

Per jaar besteedt de Zaanse politie vijfduizend uren aan het uitgaansleven. De Koninklijke Horeca Nederland onderkende het probleem in de ogen van deze agent nauwelijks en reageert weinig alert of geïnteresseerd op de problematiek. Deze organisatie zou wat betreft deze politiemann meer kunnen doen.

Het Purmerendse horecateam is op vrijdag- en zaterdagavond aanwezig op de Koemarkt. Op zaterdag is het, net als in Zaandam, drukker dan op vrijdag. Er wordt door het horecateam een vrij streng beleid gevoerd en er wordt weinig geaccepteerd van jongeren die zich niet aan de regels houden, te dronken of agressief zijn. Door deze strenge handhaving worden problemen binnen de perken gehouden. Een van de agenten van het Purmerendse horecateam was net als portier Z. van mening dat jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond te makkelijk naar het 'discriminatie-excuus' grijpen.

"Ik woon mijn hele leven in Zaandam, ik ken heel veel mensen, ook hun broers en zussen, dus ik ken heel veel families en ik ken ook wel een paar rotzooischoppers waarvan ik weet: nou, het zijn geen lieverdjes. Maar die worden gewoon binnengelaten omdat ze er wel ogenschijnlijk, in eerste instantie, niet 'zo' uitzien. Dus dan denk ik: creëer je dan het effect dat je wilt hebben? En dat is: de ruziezoekers buiten houden. Dat kun je niet. Dat kun je door goede communicatie, door duidelijk beleid, het voorkomen van situaties, heel goed informeren. Spreek mensen erop aan op een goede manier. En daar schort het ook nog weleens aan."

(Surinaams-Nederlandse man)

Regelgeving

De horeca-eigenaars en portiers zeggen hinder te ondervinden van de regelgeving die de gemeente hen oplegt en de politie uitvoert. Het stoort hen dat de regelgeving de praktijk in de weg staat en het hen moeilijk maakt aan alle eisen te voldoen. Bijvoorbeeld de leeftijdseis van 18 jaar voor het aanschaffen van sterke drank. Ook de openingstijden zorgen voor nog meer problemen dan er al zijn. Alle stappers komen op hetzelfde tijdstip uit de kroeg, zijn vaak dronken en zorgen voor heel veel overlast (lawaai, ruzie, overgeven op straat, vrouwen lastigvallen e.d.). Bij vrije openingstijden is er meer verloop in het moment waarop de bezoekers van de horeca naar huis gaan en is de overlast meer gedoseerd. Dat maakt de situatie voor de politie makkelijker hanteerbaar. De portiers en agenten zijn niet tevreden over de regelgeving met betrekking tot openingstijden. De portiers vinden het vervelend dat de gemeente de (in hun ogen onhandige) regels bepaalt die zij vervolgens moeten uitvoeren.

Zaanstad en Purmerend hebben horecadiscriminatie in de APV opgenomen. Tijdens een gesprek met een veiligheidsambtenaar van de gemeente Zaanstad werd duidelijk dat de gemeente bereid is zich te beroepen op de APV wanneer er sprake is van een structureel en aantoonbaar discriminatoir deurbeleid. Volgens deze ambtenaar zal de gemeente niet schromen een café of club voor bepaalde of onbepaalde tijd te sluiten wanneer de regels omtrent een eerlijk deurbeleid niet worden toegepast. De gemeentemedewerker ziet in een actief anti-discriminatiebeleid een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke veiligheid in het algemeen en in de horeca in het bijzonder. In de APV van Zaanstad is discriminatie opgenomen als één van de redenen om de exploitatievergunning van een horecabedrijf af te nemen of niet te verlengen.

APV Zaanstad, Afdeling 8, Artikel 2:28a

Onverminderd de in artikel 1:6 genoemde gronden voor het intrekken of wijzigen van een vergunning en onverminderd de bepaling van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur kan de burgemeester de exploitatievergunning tijdelijk of voor onbepaalde tijd, geheel of gedeeltelijk intrekken of wijzigen indien:

f. de houder, de ondernemer of de leidinggevende zich schuldig maakt aan ongeoorloofde discriminatie.

In het horecaconvenant *Gezellig en veilig stappen in Zaanstad* is in hoofdstuk 4, Toelatingsbeleid, het volgende afgesproken met de horecaondernemers:

Het toelatingsbeleid van de individuele horecaondernemer dient helder en maar voor één uitleg vatbaar te zijn, kenbaar te zijn voor het publiek en mag niet discriminerend werken.

Discriminatie:

De horecaondernemer en zijn medewerkers zullen niet discrimineren bij:

- *het stellen van eisen aan bezoekers van de horecagelegenheid;*
- *het toelaten van bezoekers;*
- *de bediening van gasten;*
- *het eisen van financiële waarborgen.*
- *De ondernemer en zijn medewerkers zullen niet ingaan op, of meewerken aan, discriminerende eisen, wensen en opdrachten.*
- *De ondernemer zal, desgewenst in overleg met de politie, de medewerkers instrueren op welke wijze discriminatie bij het toelatingsbeleid kan worden voorkomen.*

In *Gezellig en veilig stappen in Zaanstad* is vastgelegd dat cafés en clubs hun huisregels zichtbaar bij de ingang ophangen en op hun website plaatsen, opdat iedereen weet waaraan hij/zij toe is. Die huisregels dienen aan een aantal eisen te voldoen en mogen op geen enkele manier aanleiding kunnen geven tot discriminatie. Het is om die reden van belang dat deze regels consequent worden nageleefd en niet selectief worden toegepast om bepaalde groepen mensen uit de horecagelegenheid te weren.

Zowel in 2008 als in 2013 bleek dat ondanks de gemaakte afspraken een aantal clubs met betrekking tot hun toelatingsbeleid af en toe behoorlijk in de fout gaat. Verschillende argumenten werden aangedragen om dit selectieve beleid te verdedigen. Het selecteren van mensen bij de deur op grond van hun huidskleur of afkomst is echter op wettelijke gronden verboden, ongeacht alle tegenwerpingen. Ook het streven naar 'een afspiegeling van de maatschappij' in het uitgaansleven is niet toegestaan.

In de *Nota Antidiscriminatiebeleid* die de gemeente Zaanstad in 2010 in het leven riep is discriminatie in de horeca ook aan de orde gesteld:

"De gemeente stimuleert horeca-ondernemers een gedragscode op te stellen waarin discriminatie in de horeca wordt geweerd. Daarnaast vraagt de gemeente in bestaande overleggen met vertegenwoordigers van de horeca aandacht voor discriminatie binnen de horeca. Tenslotte neemt de gemeente maatregelen om horecadiscriminatie te voorkomen en te bestrijden. Dit kan door in het horecaconvenant op te nemen dat horeca-ondernemer en zijn medewerkers niet zullen ingaan op, of meewerken aan, discriminerende eisen, wensen en opdrachten."

De gemeente Purmerend heeft horecadiscriminatie opgenomen in de *Nota uitvoeringsregels handhaving horeca en alcoholverstrekkers* uit 2013, artikel 110b, lid 1, bijlage 2: 'Handhavingmatrix Algemene Plaatselijke Verordening':

"De horecaondernemer (en personeel, waaronder portiers) houdt zich bij het toelatingsbeleid en de overige bedrijfsvoering strikt aan de Gedragscode antirassendiscriminatie horeca (1999). Deze code is een uitgave van het Bedrijfschap Horeca en Catering, waarin protocollen zijn opgenomen ter bestrijding van discriminatie in de horeca."

Het Nederlandse strafrecht voorziet via twee artikelen (137g en 429quater) in het Wetboek van Strafrecht in het bestraffen van (onder meer) horecadiscriminatie. Door mensen met een donkere huidskleur al bij voorbaat en zonder geldige reden de toegang tot een club, discotheek of andere horecagelegenheid te weigeren overtreedt men één of beide wetsartikelen en is men strafbaar. Los van het strafrechtelijke aspect: clubs, cafés en discotheken zijn bij uitstek plaatsen waar jongeren een belangrijk deel van hun sociale netwerk opbouwen en vormgeven. Juist daar bestaat voor jongeren met verschillende achtergronden, uit verschillende wijken en van verschillende scholen de mogelijkheid elkaar te ontmoeten en met elkaar een leuke avond door te brengen.

Conclusies

Met een interval van vijf jaar deed het Bureau Discriminatiezaken onderzoek naar discriminatie in de regionale horeca. Zowel in 2008 als in 2013 bleek er in een flink aantal gevallen sprake te zijn van een discriminatoir deurbeleid in het Zaandamse en Purmerendse uitgaansleven. De portiers en de politie zijn van mening dat in deze plaatsen een eerlijk deurbeleid gevoerd wordt, terwijl het uitgaanspubliek daar een heel andere mening over heeft. De feiten en cijfers wijzen uit dat de meeste horeca-ondernemers zich keurig aan de regels houden. Er is echter ook een klein aantal horecagelegenheden dat met enige regelmaat de discriminatiewetgeving overtreedt.

De helft van de geënquêteerde bezoekers die geweigerd zijn in de Zaandamse of Purmerendse horeca vindt dat de weigering gebaseerd was op onterechte gronden. In veel gevallen bestond het vermoeden dat aan de weigering discriminatoire redenen ten grondslag lagen, zoals afkomst of huidskleur. Er is sprake van tegengestelde ervaringen. Politie en portiers zijn tevreden over het gevoerde beleid, een verhoudingsgewijs grote groep jongeren voelt zich tijdens het uitgaan herhaaldelijk gediscrimineerd.

Door (Nederlandse) portiers en politieagenten werd opgemerkt dat jongeren met een donkere huidskleur of niet-Nederlandse achtergrond zich te snel gediscrimineerd voelen. Door dit argument als instrument te gebruiken om beleid te ontwikkelen en de discussie aan te gaan, wordt er weinig tot geen ruimte geboden aan degenen die daadwerkelijk met discriminatie en racisme te maken hebben. Argumenten die gebruikt worden om discriminatie in de horeca weer te geven worden hierdoor bij voorbaat onderuit gehaald. Bovendien komt het regelmatig voor dat jongeren te maken hebben met een opeenstapeling van discriminatie-ervaringen. Wanneer dit het geval is, kan een weigering bij een club of café de spreekwoordelijke druppel zijn die de emmer doet overlopen. De betreffende persoon raakt overstuur door een ogenschijnlijk klein voorval of een volgens de portier terechte weigering. De weigering kan in zo'n geval in de ogen van het slachtoffer een direct gevolg zijn van discriminatie, als resultaat van de vele voorgaande incidenten die hij/zij heeft meegemaakt.

Uit het BD-onderzoek in 2013 blijkt dat er, net als in 2008, bij veel jongeren met een donkere huidskleur of een niet-Nederlandse achtergrond nog steeds spanning en onzekerheid leven tijdens het uitgaan. Voor hen is het niet vanzelfsprekend om toegelaten te worden in de club van hun keuze. Binnengelaten worden lijkt soms een toevalstreffer.

Naast onterechte weigering is er sprake van een andere vorm van een selectief toelatingsbeleid. Het komt al te vaak voor dat bezoekers zonder problemen binnengelaten worden, met uitzondering van jongeren met een donker uiterlijk. Zij moeten hun identiteitsbewijs laten zien, worden gefouilleerd of op een andere manier anders behandeld dan de rest van de wachtenden in de rij. Met andere woorden, er zijn meerdere mechanismen die zorgen voor weigering of een andere, ongelijke behandeling van jongeren met een niet-Nederlandse uiterlijk. Als zij er vervolgens toch in slagen om binnen te komen, worden ze in sommige gelegenheden zodanig behandeld dat ze er al snel voor kiezen om te vertrekken.

Ook Nederlanders die in het gezelschap van vrienden met een donkere huidskleur bij een club of café naar binnen willen worden nogal eens geweigerd. Een aantal van de geïnterviewden had het gevoel dat hun vriendenkring hiervoor de reden was.

Evenals in 2008 kan vijf jaar later als meest opvallende conclusie worden getrokken dat uitgaan voor Nederlanders vanzelfsprekender is dan voor degenen met een niet-Nederlandse achtergrond.

Het lijkt erop dat het gedrag van laatstgenoemden nogal eens onder een vergrootglas wordt gelegd, waarna de conclusie is dat 'anderen' tegen hen beschermd moeten worden. Uitgaan is in sommige gevallen nog altijd een witte aangelegenheid, waar Turken, Marokkanen, Surinamers en andere als 'allochtoon' beschouwde bezoekers aan mee 'mogen' doen.

Deze conclusie wil niet zeggen dat portiers en horeca-eigenaren altijd kwaadwillend of racistisch zijn. Zij zien zich vaak voor lastige situaties gesteld, waarbij zij ad hoc beslissingen moeten nemen. Het uitgaanspubliek is een lastig publiek en van de portiers wordt veel tact en probleemvoorkomend en oplossingsgericht denken en handelen verwacht. Het consequent toepassen van de bestaande huisregels kan al veel problemen voorkomen, doordat iedere bezoeker op dezelfde manier beoordeeld wordt. Regelmatig wordt als reden van weigering gegeven dat de bezoeker geen vaste klant is van de club waar hij naar binnen wil. Deze reden lijkt nogal willekeurig gebruikt te worden en wordt ook niet altijd consequent toegepast. Daar komt bij dat iemand die voortdurend om deze reden geweigerd wordt ook niet de kans krijgt om vaste klant te worden. Sommige portiers streven naar een mix van bezoekers die een 'afspiegeling van de maatschappij' zou zijn. Een dergelijk beleid is discriminatoir, omdat er niet gekeken wordt naar de persoon die binnengelaten wil worden, maar naar de etnische groep waartoe hij behoort.

Jongeren met een niet-Nederlandse achtergrond worden niet los gezien van de groep waartoe zij volgens velen 'behoren'; de groep jongeren met dezelfde etnische achtergrond als zijzelf. Zij worden over het algemeen niet gezien en behandeld als individu, maar als één van de velen. Als er al 'te veel' Turken binnen zijn, mag de volgende Turkse jongen niet naar binnen. Als er te veel Surinamers, Antillianen, Marokkanen et cetera binnen zijn geldt hetzelfde. Voor witte jongeren geldt dit op geen enkele manier, witte jongeren worden niet geweigerd met het argument dat er al teveel witte jongeren binnen zijn. De vooroordelen die bestaan over de bevolkingsgroepen waartoe jongeren 'behoren', maken dat hen eigenschappen worden toegedicht 'behorend' bij de groep met dezelfde etnische achtergrond. Het beeld dat over deze groepen jongeren bestaat, wordt gereflecteerd op degene die bij een club of café naar binnen wil. Daardoor ontstaat de neiging om deze persoon te weigeren op grond van zijn etnische achtergrond. Een valkuil hierbij kan zijn dat portiers te makkelijk uitgaan van hun ervaring en instinct. Door ervan uit te gaan dat het instinct klopt, kunnen verkeerde vooronderstellingen leiden tot een weinig eerlijk (deur-)beleid.

Samengevat kunnen we stellen dat er sprake is van een al jarenlange bestaande tendens:

- Uitgaan lijkt bedoeld voor witte jongeren. Jongeren met een andere huidskleur of achtergrond 'mogen' meedoen.
- Een gevoel van veiligheid is van belang voor witte jongeren en lijkt in mindere mate van belang voor jongeren met een andere huidskleur of afkomst.
- Jongeren met een donkere huidskleur of niet-Nederlandse achtergrond krijgen eerder en vaker te maken met een discriminatoir deurbeleid.
- Groepen jongeren met een donkere huidskleur worden snel als bedreigend ervaren voor de rest van de aanwezigen. Horeca-eigenaren proberen met een selectief en daardoor discriminatoir deurbeleid te voorkomen dat deze jongeren getalsmatig overheersen.
- Jongeren met een donkere huidskleur of niet-Nederlandse afkomst worden nogal eens gezien als onderdeel van een groep en niet als individu.

Aanbevelingen

Discriminatie in de horeca is een tot nu toe blijvend probleem dat moet worden voorkomen en tegengegaan. De impact die deze vorm van discriminatie heeft op het gevoel van eigenwaarde, de toekomst en de plaats in de samenleving van jongeren blijkt groot. De geïnterviewde personen vertelden last te hebben van een gevoel van machteloosheid, er niet bij horen, buitengesloten worden en anders zijn dan anderen.

Op basis van de uitkomsten van haar onderzoek heeft het Bureau Discriminatiezaken een aantal aanbevelingen. Ze zijn bestemd voor alle geïnterviewde partijen; het uitgaanspubliek, de portiers, gemeenten en de politie. Een aantal adviezen ter voorkoming van discriminatie in de horeca is aangedragen door voornoemde partijen.

De adviezen luiden als volgt:

Voor het uitgaanspubliek:

- Voldoe aan de huisregels.
- Meld discriminatie altijd bij een antidiscriminatiebureau of de politie.
- Zorg, indien mogelijk, voor getuigen.
- Doe ook een melding wanneer je getuige bent van discriminatie.

Voor portiers en horeca-eigenaren:

- Jongeren moeten in het uitgaansleven als individu worden beoordeeld op hun persoonlijk gedrag. Zij moeten voldoen aan de huisregels van de club of het café waar zij willen uitgaan. Aan de hand daarvan kan besloten worden hen toe te laten of te weigeren. Dat betekent dat de huisregels zichtbaar moeten zijn voor het publiek en altijd consequent toegepast moeten worden, ook wanneer het minder druk is.
- De huisregels mogen niet verder gaan dan:
  - Correcte kleding (dresscode van het café of de club)
  - Correct gedrag (geen aanstootgevend gedrag, geen overmatig alcohol- of drugsgebruik)
  - Leeftijdseis
  - Geen wapens of drugs in bezit hebben
  - Betaling van entree en consumpties
  - Op verzoek tonen van een identiteitsbewijs.
- Wanneer een eenduidig beleid wordt gevoerd ten opzichte van alle bezoekers is discriminatie vrijwel uitgesloten. Er mag geen onderscheid worden gemaakt op grond van afkomst of huidskleur bij toelating en verblijf in de horecagelegenheid. Kledingseisen moeten voor iedereen en op elk moment gelden. Vaste klanten krijgen geen voorrang op mensen die incidenteel of voor de eerste keer komen.
- Bij de bedrijven waar om legitimatie wordt gevraagd, moet aan iedereen op elk moment een identiteitsbewijs worden gevraagd en niet alleen willekeurige personen of op momenten dat het drukker begint te worden. Leeftijdseisen moeten voor iedereen gelden, ook voor aantrekkelijke jonge meisjes.
- Bezoekers die te veel alcohol of drugs hebben gebruikt, mogen niet naar binnen. Deze regel moet voor iedereen gelden en niet selectief worden toegepast.
- Er kan nooit een 'teveel' van een groep zijn met een bepaalde afkomst. Bij weigering moet altijd een reden gegeven worden. Na weigering moet, wanneer men het niet met de

weigering eens is, de mogelijkheid bestaan om binnen enkele dagen een gesprek aan te gaan met de eigenaar en/of portier.

- Portiers en eigenaren moeten aangesproken worden indien zij mensen weigeren op grond van afkomst, nationaliteit, uiterlijk of huidskleur. Zij dienen zich bewust te zijn van eigen vooroordelen en handelen.

Voor de politie:

- Houd tijdens de surveillance voorlichtingsmateriaal over deurbeleid bij de hand. Dat kan worden verstrekt aan mensen die het gevoel hebben op onterechte gronden geweigerd te zijn.
- Volg trainingen op het gebied van discriminatie(-bestrijding).
- Discriminatiemeldingen en aangiften moeten altijd serieus worden genomen. Discriminatie is een wetsovertreding.
- Ondersteun jongeren met verschillende afkomst die op de hoogte zijn van de cultuur en achtergrond van de verschillende uitgaansgroepen en daardoor voor meer wederzijds begrip kunnen zorgen, problemen kunnen sussen en de doelgroep op een passende manier kunnen aanspreken.

Voor de gemeente:

- Controleer op handhaving van het horecaconvenant en sanctioneer indien nodig (strafrechtelijk en/of via al dan niet tijdelijke sluiting van horecabedrijven die in overtreding zijn).
- Zorg voor/initieer anti-discriminatievoorlichting aan en training van de politie.
- De sluitingstijd van horeca is op het moment 3.00 uur. Bezoekers die al in de club of het café aanwezig zijn mogen daar nog tot 5.00 uur blijven, mensen die na 3.00 uur naar binnen willen worden geweigerd. Dat levert vaak problemen op, omdat mensen hun jas nog willen pakken of zich bij hun vrienden willen voegen. In het centrum van Groningen is een oplossing bedacht voor het probleem met achtergelaten jassen. In het uitgaansgebied zijn enkele pandjes ingericht als algemene garderobe voor het hele gebied. Iedereen die in het horecagebied uitgaat kan zijn of haar jas daar de hele avond achterlaten tegen een kleine vergoeding. De jas kan na het uitgaan de hele nacht nog opgehaald worden. Dit voorkomt veel ruzie en agressie.
- Meerdere partijen pleiten voor het loslaten van vaste sluitingstijden in de horeca. Op het moment dat alle cafés en clubs sluiten, staan alle (al dan niet dronken) mensen tegelijk op straat. Dat veroorzaakt veel overlast. Bij vrije sluitingstijden wordt dit meer verdeeld over de hele nacht.

Het melden van horecadiscriminatie bij het BD of de politie is altijd zinvol, omdat door het samenvoegen van meldingen een (beter) beeld kan ontstaan van hetgeen er gaande is in de horeca en welke bedrijven er in de fout gaan. In sommige gevallen, vooral wanneer er getuigen zijn die het voorval kunnen bevestigen, is er de mogelijkheid om aangifte te doen van discriminatie. Het Openbaar Ministerie en eventueel de rechter kunnen er vervolgens een oordeel over vellen.

Bronnen

- L. Andriessen, H. Fernee, K. Wittebrood (Sociaal en Cultureel Planbureau) *Ervaren Discriminatie in Nederland* (2014)
- Bedrijfschap Horeca en Catering *Gedragscode anti-rassendiscriminatie horeca* (1999)
- Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland *Zaandam by Night* (2008)
- Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland *Wij zijn hier gekomen met zoveel hoop* (2011)
- College voor de Rechten van de Mens (mensenrechten.nl/post-tag/horeca)
- European Commission against Racism and Intolerance *Council of Europe ECRI-Rapport over Nederland (vierde monitoringcyclus)* (2013)
- Gemeente Purmerend *Nota uitvoeringsregels handhaving horeca en alcoholverstrekkers* (2013)
- Gemeente Zaanstad *Algemene Plaatselijke Verordening* (2013)
- Gemeente Zaanstad *Gezellig en veilig stappen in Zaanstad* (2011)
- Gemeente Zaanstad *Nota antidiscriminatiebeleid* (2010)
- Koninklijke Horeca Nederland
(www.khn.nl/content-template/-/asset_publisher/qJ4e/content/id/6295693)

Bijlage

Enquêteformulier

Het gebruikte enquêteformulier is oorspronkelijk samengesteld door 'Rood', de jongerenafdeling van de Socialistische Partij. Zij hebben dit samengesteld voor een onderzoek naar het deurgebeid in Rotterdam (in 2007) en Utrecht (in 2008). 'Rood' heeft het Bureau Discriminatiezaken toestemming gegeven om het formulier te gebruiken.

Vragenlijst

1. Ben je in Zaandam wel eens geweigerd tijdens het uitgaan?

Ja, ga verder bij vraag 2

Nee, ga verder bij vraag 7

2. Wanneer (ongeveer) en waar ben je geweigerd?

Maand	Jaar	Naam club/discotheek/kroeg
1	.....	.....
2	.....	.....
3	.....	.....
4	.....	.....

3. Welke reden(en) kreeg je te horen voor je weigering?

Geen

Kleding

Leeftijd

Aanstootgevend gedrag

Onder invloed van alcohol en/of drugs.

Het is vol

Je bent geen vaste klant

Je hebt een pas/lidmaatschap o.i.d. nodig

Anders, namelijk .....

4. Denk je dat je eigenlijk om andere redenen geweigerd bent? Zo ja, welke?

Nee   Ja, namelijk   Kleding

Leeftijd

Uiterlijk

Afkomst/nationaliteit

Aanstootgevend gedrag

Onder invloed van alcohol en/of drugs

Anders, namelijk .....

5. Ontstond er ruzie?

Ja, verbaal

Ja, fysiek

Nee

6. Heb je er wel eens over nagedacht om 'werk' te maken van je weigering?

Ja   Nee

7. Heb je wel eens gezien dat er iemand geweigerd werd?

ja   nee

8. Zou je weten waar je terecht zou kunnen (als je wordt geweigerd)?

Ja   Nee

9. Wat is je leeftijd en geslacht? ..... jaar   vrouw   man

10. Wat is je afkomst of nationaliteit?

Nederlands   Marokkaans   Antilliaans

Turks   Surinaams   Anders, namelijk.....